

glimrende billede af partiets udvikling, og den vægt, der er lagt på de forskellige emneområder og grupperinger i partiet, forekommer rimelig. Det afsluttende genoptryk af partiprogrammer fra 1876 til 1913 forøger i høj grad bogens anvendelighed, hvorimod valget af titler i litteraturlisten virker noget tilfældigt.

NIELS FINN CHRISTIANSEN

De gamle Byfoged-, Birke- og Herredsfuldmægtige. Erindringer fra Retslivet i Tiden før Retsreformen af 1919. Redigeret og med Indledning af JEP LAU-SEN FROST. København, G. E. C. Gad, 1967. 360 s. Ill. 66,00 kr.

I 1931 udsendte tidligere dommer i Søndre Landsret Kaj Fr. Hammerich »Den Danske Dommerstand under Enevælden«. Men bortset fra det store festskrift »Højesteret 1661–1961. Redigeret af Povl Bagge, Jep Lauesen Frost og Bernt Hjejle. 1–2. 1961« har indtil de senere år litteraturen om domstolenes og den juridiske embedsstands historie været sparsom. I 1958 gjorde Johan Hvitfeldt i Sønderjyske Årbøger rede for »Den nordslesvigske Embedsstand 1700–1848«, og i 1963 redigerede Advokatsamfundets sekretær, Detlef Thomsen, m. fl. »Min far var sagfører«. I de sidste år er der udkommet to væsentlige værker, J. L. Frosts om retsbetjentfuldmægtigene – med meget mere – før 1919 og dr. jur. Axel H. Pedersens om »Birketing i Gl. Københavns Amt 1521–1965« – ligeså med meget mere.

Nu afdøde højesteretsdommer Frost samlede som redaktør en række selvbiografiske og meget menneskelige bidrag fra dommer- og politifuldmægtige i den, trods alt ikke så fjerne fortid, da retsbetjenten samtidigt var kgl. borgmester, byfoged, byskriver, byrådsformand og kommunaldirektør i købstaden og herredsfoged, herredsskriver, birkedommer og birkeskriver i landjurisdiktionen samt politimester, politiadvokat, foged, auktionsdirektør, skifteforvalter, notar, civil- og kriminaldommer begge steder. I indledningen redegøres, for første gang på historisk grundlag, for forholdene ved underøvrigheden og by- og herredstingene i det 19. årh. Fremstillingerne har ikke blot juridisk, men i allerhøjeste grad også social interesse og vil derfor sikkert ofte blive benyttet og citeret i fremtidig historieskrivning.

Fra arkivernes side foreligger også nu en række vigtige arbejder til belysning af rets- og administrationshistorien. Begyndelsen blev gjort i Åbenrå, hvor Frode Gribsvad og Johan Hvidtfeldt i 1944 udsendte »Landsarkivet for de sønderjyske Landsdele. Vejledende Arkivregistraturer Bind VI«. I 1964 udsendte det Viborgske arkiv »Forskellige arkiver. X-arkiver. Ved Poul Rasmussen«, 1966 fulgt af »Jyllands Brevkiste. Landsarkivet for Nørrejylland 1891–1966« og 1967 af »De nørrejyske landdistrikters rets- og politikredse indtil 1956«. 1966 kom Harald Jørgensens oversigt »Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm og Hjælpemidlerne til dets Benyttelse«, og fra 1964 løber serien af »Retsbetjentarkiver indtil 1919«, foreløbigt for Bornholm, Falster, Lolland, Gl. Københavns og Frederiksborg amter, suppleret af oversigter vedrørende brandforsikring, fængselsvæsen og lægdsruller. Fra landsarkivet for Fyn ventes snart en vejledning, og i 1968 har Dansk Historisk Fællesforening udgivet »Manuskripter og arkivalier i danske samlinger. Ved Helle Linde og Anker Olsen«.

JØRGEN TVEVAD